

Regionstab, Regional utveckling

Upprättare Carina Löfgren

Yttrande - Remiss angående EU-kommissionens förslag COM (2018) 372-375, 382, 390 och 471-473

(Näringsdepartementets diarienummer: N2018-03829-RTS)

Sammanfattning

Region Gävleborg har getts möjlighet att lämna synpunkter på Europeiska kommissionens förslag till gemensamma bestämmelser och förordningar för ovan nämnda fonder. Avgränsningen i remissvaret avser de gemensamma bestämmelserna liksom förslagen till förordningar för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Europeiskt territoriellt samarbete. Ytrandet är ett inspel till regeringens förhandlingar med övriga medlemsstater och kommissionen. Synpunkterna är därmed dels av allmän karaktär dels på artikelnivå.

Region Gävleborg anser det vara av stor vikt att processen inför medlemsstaternas förhandlingar om EU:s budget och kommissionens sektorsspecifika förslag är öppen eftersom genomförandet till största del görs på regional nivå. Vi välkomnar därför Näringsdepartementets initiativ att sända förslagen på remiss liksom att regionerna på NUTS II-nivå fått möjlighet att bidra till den särskilda arbetsgrupp med regionala representanter som bildats som stöd till förhandlingarna.

Region Gävleborg välkomnar kommissionens ambition om ett gemensamt ramverk för flertalet fonder. Vi beklagar dock att den europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling inte inkluderas i förordningen om gemensamma bestämmelser med hänvisning till att risken finns att flera fonder finansierar insatser i samma eller liknande syfte utan att samordnas. Region Gävleborg menar att förenkling är en av de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av fonderna och välkomnar de förenklingsåtgärder som kommissionen föreslår.

Region Gävleborg ser också positivt på möjligheterna till synergier mellan olika politikområden, särskilt mellan sammanhållningspolitiken och Horisont Europa, liksom mellan fonden för ett sammanlänkat Europa och den gemensamma jordbrukspolitiken.

Region Gävleborg välkomnar principen om partnerskap vid utformningen och genomförande av fonder och program och vill i sammanhanget understryka att regionerna har en särskilt viktig roll i och med sitt regionala utvecklingsuppdrag.

Region Gävleborg välkomnar kommissionens förslag om att Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden gemensamt får stödja program (flerfondsprogram) och uppmanar regeringen att möjliggöra för regionala program som finansieras av båda fonderna i Sverige.

Region Gävleborg efterfrågar ett förtydligande från kommissionens sida hur lokalt ledd utveckling ska genomföras i praktiken, då det saknas hänvisning till Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling i förslaget till förordningar.

Region Gävleborg noterar kommissionens förslag att sänka EU-finansieringsgraden för den kategori medlemsstater där Sverige ingår till högst 40 %. För att kunna fullfölja viktiga satsningar

menar vi att detta bortfall bör kompenseras i motsvarande grad i de nationella anslagen för regional tillväxt.

Region Gävleborg välkomnar den föreslagna inriktningen för fonderna, men vill samtidigt understryka vikten av en särskild tillväxt- och sysselsättningsstrategi för EU. Det är också väsentligt att det finns en flexibilitet för regionerna att inrikta programmen på målsättningar och prioriteringar på det som anses mest angeläget utifrån regionala förutsättningar och behov.

I samband med omställningen från en region med stark basindustri till en allt starkare tjänstesektor har Gävleborg i likhet med många andra regioner i Europa och världen drabbats av effekterna av urbanisering. Mindre samhällen töms på arbetskraft med rätt kompetens, särskilt inom vissa sektorer som ex vis skola och omsorg. Samtidigt är arbetslösheten hög i vissa grupper och detta riskerar att permanentas. Motsättningar mellan grupper och främlingsfientlighet ökar och de mest utsatta riskerar att drabbas. Tomma skolor, hus och nedlagda butiker på landsbygden är redan ett faktum. Den service som behövs för landsbygden och tätorter i mindre kommuner blir allt svårare att uppnå då kommunerna får sämre bärkraft på grund av minskade skatteintäkter. Kommissionen pekar på behovet av att satsa särskilt på insatser för stadsutveckling och i extremt glest befolkade områden. Region Gävleborg menar att det är nödvändigt att även peka ut områden/regioner med behov av omställningsinsatser enligt definitionen ovan samt förtydliga vad som avses med hållbar stadsutveckling.

Region Gävleborg anser att Europeiskt territoriellt samarbete bör prioriteras inom sammanhållningspolitiken och att budgetanslaget för Europeiskt territoriellt samarbete bör bibehållas på samma nivå som i den nuvarande budgetperioden.

Region Gävleborg vill att de gränsöverskridande samarbetsformerna i mer avgränsade geografier liksom även programmet för interregionalt samarbete Interreg Europa bibehålls. Program för utbyte mellan städer och kommuner, där prioriteringar och insatser utgår från lokala behov måste också värnas.

Region Gävleborg välkomnar kommissionens förslag att ESF+ ska ta sitt avstamp i principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Vi vill dock understryka vikten av att ESF+ som ska genomföras enligt delad förvaltning så långt som möjligt samordnas med Europeiska regionala utvecklingsfonden och att den territoriella dimensionen av ESF+ säkerställs.

Region Gävleborgs ställningstagande

Nedan följer synpunkter på förslaget till gemensamma bestämmelser liksom de sektorsspecifika förordningar som innefattas i remissen.

1. Synpunkter på förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma bestämmelser

Avser Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska Socialfonden+.

Den 2 maj 2018 antog kommissionen ett förslag om flerårigbudgetram för EU för perioden 2021-2027. I det offentliga samråd som föregick förslaget uppgavs förenkling vara en av de viktigaste åtgärderna för den kommande budgetperioden. Kommissionen har som ett led i detta förslaget en gemensam uppsättning regler för bland andra ovan nämnda fonder som genomförs enligt delad förvaltning. Delad förvaltning innebär att programmen inte förvaltas direkt av Europeiska kommissionen utan genomförs i samarbete med medlemsstaterna.

Som ett led i förenklingsambitionerna har de elva tematiska mål som varit utgångspunkt för fonderna i den innevarande budgetperioden ersatts med fem politiska mål; 1) att främja konkurrenskraft, digital transformering och innovation, 2) att främja en övergång till renare energi, 3) att främja ett mer sammanhållet Europa med fokus på hållbara transport och utveckling av IKT, 4) att främja ett mer socialt hållbart Europa och bidra till genomförandet av den sociala pelaren samt 5) att främja en socioekonomisk utveckling lokalt utifrån lokala initiativ.

Behovet av en större flexibilitet i programgenomförandet har också lyfts fram i de förberedande diskussionerna. Kommissionen föreslår att de första fem åren i budgetperioden kommer att programplaneras initialt och att de sista två åren i budgetperioden kommer att planeras efter en djupgående halvtidsöversyn.

I kommissionens förslag till flerårig budgetram föreslås att 330 miljarder Euro ska satsas på ekonomisk, social och territoriell sammanhållning för perioden 2021-2027. Anslaget fördelas enligt följande;

- Europeiska regionala utvecklingsfonden; 200 miljarder Euro, varav 8,4 miljarder Euro till Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och 1,4 miljarder Euro till de yttersta randområdena och de glest befolkade områdena.
- Sammanhållningsfonden; 41 miljarder Euro, varav 10 miljarder Euro ska utgöra bidrag till Fonden för ett sammanlänkat Europa
- Europeiska Socialfonden +; 88,6 miljarder Euro.

Sammanhållningspolitiken fortsätter att investera i alla regioner, fortfarande på grundval av tre kategorier (mindre utvecklade regioner, övergångsregioner och mer utvecklade regioner). För Sveriges del föreslås budgetanslagen ligga på ungefär samma nivå som i den nuvarande budgetperioden.

1.1 Allmänna synpunkter

Region Gävleborg välkomnar kommissionens ambition om ett gemensamt ramverk för flertalet fonder. Vi beklagar dock att den europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling inte inkluderas i förordningen om gemensamma bestämmelser. Vi uppmanar regeringen att verka för en tydligare integrering mellan regionala utvecklingsfonden och jordbruksfonden för landsbygdsutveckling i genomförandet. Landsbygdsutveckling bör enligt vår mening uppfattas som en del av regional utveckling och det är därför av stor vikt att de båda finansieringsinstrumenten så långt som möjligt samordnas.

Principen om partnerskap, som bygger på flernivåstyrelse och delaktighet från såväl den lokala och regionala politiska nivån som civilsamhället och arbetsmarknadens parter, föreslås fortsatt vara en väsentlig del av genomförandet av fonderna, vilket vi välkomnar. Programmen genomförs i stor utsträckning på den lokala och regionala nivån. För att få ett effektivt genomförande, där medlen också kommer till nytta, är det viktigt att den lokala och regionala nivån också involveras i utformning och prioritering av insatser.

Med hänvisning till kommissionens samråd med olika intressenter inom sammanhållningspolitiken kan det konstateras att komplicerade förfaranden är det största hindret för ett effektivt genomförande av fonderna. Även tunga revisions- och kontrollkrav och bristen på flexibilitet lyfts fram som hinder i genomförandet.

Region Gävleborg välkomnar därmed de förenklingsåtgärder som kommissionen föreslår, särskilt avseende följande föreslagna bestämmelser;

- Ett proportionerligt förvaltnings- och kontrollsystem, där medlemsstater med god förvaltningskapacitet och lägre risk för felaktig hantering av EU-medel också ska kunna förlita sig på nationella system i högre utsträckning.
- En ökad flexibilitet att göra ändringar i programmen utifrån förändrade omvärldsfaktorer liksom en möjlighet att föra över medel mellan fonderna inom ramen för delad förvaltning.
- Förenklade förfaranden för att överföra medel mellan prioriteringar i program
- Möjligheten att ersätta kostnader genom att använda faktiska redovisade kostnader, klumpsummor och schabloner.
- Region Gävleborg välkomnar särskilt ett förenklat tillvägagångssätt när det gäller lokalt ledd utveckling, inbegripet möjligheten att utse en samordnande fond.

Region Gävleborg ser också positivt på de initiativ i förordningen som innebär att möjligheterna till synergier mellan olika politikområden stärks, särskilt mellan sammanhållningspolitiken och Horisont Europa, liksom mellan fonden för ett sammanlänkat Europa och den gemensamma jordbrukspolitiken. Initiativ som Seal of excellence som kan bidra till att stärka regionala innovationssatsningar och möjliggöra en väg in i forskningsprogrammet och därmed ett europeiskt sammanhang välkomnas särskilt (artikel 67.5 bl.a.).

1.2 Synpunkter på artikelnivå

Nedan följer synpunkter på ett antal specifika artiklar i förslaget till förordning.

Artikel 5; Delad förvaltning

Det föreslagna Europeiska stadsinitiativet, som ska genomföras genom direkt eller indirekt förvaltning av kommissionen, får enligt vår mening inte utesluta ett samarbetsprogram mellan städer likt URBACT, där den lokala nivån finns företrädna i utformning av prioriteringar och i genomförandet av insatser. Detta bör tas i beaktande inför ett eventuellt beslut om att överföra medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden till detta initiativ.

Artikel 6; partnerskap och flernivåstyre

Region Gävleborg välkomnar att varje medlemsstat föreslås bilda ett partnerskap bl.a. med behöriga regionala och lokala myndigheter och att dessa enligt principen om flernivåstyre ska delta i utarbetandet av partnerskapsöverenskommelserna mellan medlemsstaten och kommissionen liksom i utformningen och genomförandet av programmen. Detta är viktigt för programmets förankring och genomslag lokalt och regionalt.

I Sverige har vi en ordning där landstingen/regionerna innehar det regionala utvecklingsansvaret och benämningen regioner bör därmed adderas under 1a ”kommuner och andra myndigheter”.

Artikel 18; Godkännande av program

Av artikel 18 framgår att kommissionen ska framföra sina synpunkter inom tre månader efter det att medlemsstaten har lämnat in programmet och att medlemsstaten sedan ska se över programmet med beaktande av kommissionens synpunkter. Då av allt att döma regionalt utvecklingsansvariga kommer att ansvara för utformningen av de regionala programmen, är det angeläget att de också tillåts delta i dialogen med kommissionen om innehållet i programmen. Regionerna kan bäst svara för analysen bakom och motiven till valda prioriteringar och beskrivna behov. För att skapa en effektiv programmeringsprocess är det önskvärt med en större transparens än vilket var fallet under den föregående programmeringsperioden. Region Gävleborg föreslår därför ett tillägg i artikel 18.3 där det framgår att de som ansvarar för utformningen av programmen deltar i dialogen med kommissionen om programmen.

Artikel 20; Gemensamt stöd från ERUF och ESF+.

Region Gävleborg välkomnar kommissionens förslag om att Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden+ gemensamt får stödja program (flerfondsprogram) och uppmanar regeringen att möjliggöra för regionala program som finansieras av båda fonderna i Sverige.

Artikel 21; Överföring av medel

Se synpunkter under artikel 25.

Artikel 22; Integrerad territoriell utveckling

I artikel 22 uppges att en integrerad territoriell utveckling ska stödjas genom strategier för territoriell utveckling i form av a) integrerade territoriella investeringar (ITI), b) lokalt ledd utveckling (LLU) eller c) något annat territoriellt verktyg. Region Gävleborg vill i sammanhanget framhålla att de regionala utvecklingsstrategier (RUS) som regionerna tar fram bör kunna ligga till grund för den typen av territoriella investeringar. Regionala flerfondsprogram skulle på ett effektivt sätt möjliggöra samordning av viktiga insatser regionalt, som exempelvis initiativ för bättre kompetensförsörjning.

Artikel 25; Lokalt ledd utveckling

Enligt förslag till förordningar för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, artikel 86, ska 5 % öronmärkas för lokalt ledd utveckling. Det saknas dock en hänvisning till Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden+. Hänvisning till Jordbruksfonden saknas även i artikel 25 i förordningen om gemensamma bestämmelser. Region Gävleborg efterfrågar ett förtydligande från kommissionens sida hur det lokalt ledda arbetet ska genomföras i praktiken. Det faktum att den Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling inte omfattas av de gemensamma bestämmelserna torde också försvåra flerfondssamverkan på lokal nivå, vilket vi beklagar. Region Gävleborg uppmanar regeringen att särskilt beakta artikel 21 där möjligheten att överföra 5 % av ett programs anslag inom en fond till en annan, för att därigenom möjliggöra flerfondssatsningar inom ramen för lokalt ledd utveckling.

Artikel 26; Lokalt ledda utvecklingsstrategier

1.2 Kommissionen föreslår att de förvaltande myndigheterna ska fastställa kriterier för urvalet av lokala utvecklingsstrategier. Vi vill i det sammanhanget framhålla att det är viktigt att kriterierna är tydliga och transparenta för de lokala aktörer som ska delta i arbetet med lokalt ledd utveckling och utformningen av strategierna. Vi föreslår därmed ett tillägg i den befintliga formuleringen; "De relevanta förvaltande myndigheterna ska fastställa **transparenta** kriterier för urvalet av strategierna...".

Artikel; 48 Bidragsformer

Region Gävleborg välkomnar de initiativ till förenklat redovisningsförfarande som kommissionen föreslår inklusive möjligheten att ersätta kostnader genom att använda faktiska redovisade kostnader, klumpsummor, schabloner eller en kombination av dessa.

Artikel 106; Fastställande av medfinansieringsgrad

Kommissionen föreslår en utökad nationell medfinansiering av programmen med ett tak på 40 % EU-finansiering för den kategori där Sverige ingår. Strukturfonderna medfinansierar idag i stor utsträckning det regionala tillväxtarbetet i Sverige och för att kunna fullfölja viktiga satsningar menar Region Gävleborg att detta bortfall bör kompenseras i motsvarande grad i de nationella anslagen för regional tillväxt.

2. Synpunkter på förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden (COM(2018) 372 final)

I kommissionens förslag till flerårig budgetram föreslås att 273 miljarder Euro ska anslås till Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Sammanhållningsfonden för perioden 2021-2027.

Med utgångspunkt i de politiska målsättningarna som uppges i förslaget till förordning om gemensamma bestämmelser ska Eruf och Sammanhållningsfonden föreslås resurserna koncentreras på mål 1; Ett smartare Europa – innovativ och smart ekonomisk omvandling och mål 2; Ett grönare och mer koldioxidsnålt Europa. Sveriges föreslås lägga 85 % av resurserna på dessa två mål, varav 60 % på mål 1.

Förslaget till förordning innebär också ett utökat fokus på hållbar stadsutveckling. 6 % av Eruf:s resurser föreslås öronmärkas till detta ändamål, att jämföra med 5 % under den nuvarande budgetperioden.

Erufs huvudsakliga syfte är alltså att bidra till att minska de regionala obalanserna i unionen; att minska skillnaderna mellan regionernas utvecklingsnivå och eftersläpningen i de minst utvecklade regionerna. Samtliga regioner föreslås dock även fortsättningsvis omfattas av Eruf.

2.1 Allmänna synpunkter

Region Gävleborg välkomnar det faktum att samtliga regioner även fortsättningsvis föreslås omfattas av Europeiska regionala utvecklingsfonden. Regionala utvecklingsfonden bidrar på ett positivt sätt till möjligheten till tillväxt och utveckling i alla Sveriges regioner.

Vi vill understryka vikten av en särskild tillväxt- och sysselsättningsstrategi för EU, mot vilken medlemsstaterna och regionerna kan mäta sig. Den nuvarande tillväxtstrategin Europa 2020 har inarbetats regionalt på ett effektivt sätt, då den har fungerat som vägledning för de regionala utvecklingsstrategierna (RUS), och ett liknande strategiskt ramverk vore värdefullt. En gemensam strategi adderar också ett europeiskt mervärde till de insatser som finansieras via regionala utvecklingsfonden, då samtliga regioner jobbar mot samma mål.

2.2 Synpunkter på artikelnivå

Nedan följer synpunkter på ett antal specifika artiklar i förslaget till förordning.

Artikel 2; Särskilda mål för Eruf och Sammanhållningsfonden

Region Gävleborg välkomnar förslaget om särskilda mål för Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden.

Artikel 3; Tematisk koncentration

Region Gävleborg stödjer kommissionens förslag om tematisk koncentration, där Sverige föreslås lägga 85 % av resurserna på målet ”Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling”, som innefattar insatser för att a) förbättra forsknings- och innovationskapaciteten, b) säkra nyttan av digitalisering, c) förbättra de små- och medelstora företagens konkurrenskraft och d) utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap och målet ”Ett grönare och mer koldioxidsnålt Europa”, som innefattar insatser för att a) främja energieffektivitetsåtgärder, b) främja förnybar energi, c) utveckla smarta energisystem, d) främja anpassning, riskförebyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringen, e) främja en hållbar vattenförvaltning, f) främja övergången till en cirkulär

ekonomi och g) att främja biologisk mångfald och grön infrastruktur i stadsmiljöer liksom att minska utsläppen.

Det är dock väsentligt att det finns en flexibilitet för regionerna att inrikta programmen på målsättningar och prioriteringar som anses mest angeläget utifrån regionala förutsättningar och behov.

Artikel 9; Hållbar stadsutveckling

Mot bakgrund av den ökande urbaniseringen är vikten av att stödja och säkerställa en hållbar utveckling i städerna viktigare än någonsin. Ett fortsatt fokus på stadsutveckling är därför välkommet. Region Gävleborg menar dock även i detta sammanhang att det måste finnas en flexibilitet för regionerna att i programutformningen välja vilka målsättningar och prioriteringar som anses mest angelägna utifrån skilda förutsättningar och behov regionalt. Omfattningen på insatser till förmån för hållbar stadsutveckling bör därmed kunna skilja sig åt mellan de olika programområdena. Region Gävleborg ser också behov av förtydliganden från kommissionens sida vad gäller definitionen av stadsområden och städer i sammanhanget. Region Gävleborg menar att den problematik som bland annat är avsedd att lösas genom insatser via hållbar stadsutveckling även kan förekomma i mindre städer och kommuner varför insatserna ej bör omfatta endast storstäder utan att avgränsningen istället definieras utifrån problematikens karaktär.

Synpunkter på förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om särskilda bestämmelser för målet Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) med stöd av Europeiska regionala utvecklingsfonden och instrumentet för externa åtgärder (COM(2018) 374 final)

8,4 miljarder Euro av Europeiska regionala utvecklingsfonden föreslås anslås till Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg). Det är minskning från den nuvarande budgetperioden, då 10,1 miljarder Euro är avsatta för detta område (inkl. Storbritannien).

3.1 Allmänna synpunkter

Region Gävleborg är av uppfattningen att Interreg fortsatt bör ha en viktig funktion inom sammanhållningspolitiken. Gränsöverskridande samarbete där regioner kommer samman för att hantera gemensamma problem eller utveckla en gemensam potential är ett av de områden inom EU-samarbetet som har det största europeiska mervärdet.

3.2 Synpunkter på artikelnivå

Nedan följer synpunkter på ett antal specifika artiklar i förslaget till förordning.

Artikel 3; Komponenter inom målet Europeiskt territoriellt samarbete

Region Gävleborg noterar kommissionens förslag till förändringar vad gäller typer av samarbeten och program inom målet Europeiskt territoriellt samarbete och vill särskilt framhålla synpunkter vad gäller de gränsöverskridande programmen, Interreg Europa och URBACT.

3.1 Kommissionen föreslår att de nuvarande gränsöverskridande samarbetsformerna ska begränsas till att enbart omfatta regioner med landgräns till varandra. Detta innebär i praktiken att program som South Baltic, Central Baltic och Botnia Atlantica upphör i sin nuvarande form. Region Gävleborg ställer sig kritiska till detta. De nuvarande gränsöverskridande programmen har skapat goda möjligheter för bilaterala projekt i mindre skala för aktörer på lokal nivå. Denna typ av projekt bidrar tydligt till visionen om ett EU nära medborgarna och är därmed en samarbetsform som engagerar och skapar trovärdighet. De programgeografier som finns i den nuvarande budgetperioden har växt fram under lång tid och är väl inarbetade. Större justeringar av geografien bör därför undvikas.

3.2 Region Gävleborg ser positivt på kommissionens förslag att stärka interregionalt samarbete för innovation och det föreslagna instrumentet som ska syfta till att hjälpa dem som deltar i strategier för smart specialisering att samarbeta inom hela EU. Ett tydligare fokus på smart specialisering i ett interregionalt sammanhang kan leda till en tydligare strategisk koppling mellan projekt, synergier med andra EU-program och bättre komplementaritet och samarbete mellan regioner i hela Europa. Detta nya initiativ får enligt vår mening dock inte ske på bekostnad av interregionalt samarbete inom ramen för den nuvarande Interreg Europa. Interreg Europa är värdefullt för kunskapsutbyte mellan regioner i hela EU inom regional utveckling i stort. Vi uppmanar regeringen att verka för ett program för interregionalt samarbete i bredare bemärkelse vid sidan av det särskilda instrument för innovation som kommissionen föreslår. Det föreslagna Europeiska stadsinitiativet, som ska genomföras genom direkt eller indirekt förvaltning av kommissionen, får enligt vår mening inte utesluta ett samarbetsprogram mellan städer likt URBACT, där den lokala nivån finns företrädda i utformning av prioriteringar och i genomförandet av insatser. Detta bör tas i beaktande inför ett eventuellt beslut om att överföra medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden till dessa initiativ. Se även; synpunkter avseende artikel 5 i de gemensamma bestämmelserna.

Artikel 4; Geografiskt tillämpningsområde för det gränsöverskridande samarbetet

Kommissionen föreslår i artikel 4.2 att regioner som ligger vid sjögränser och som mellan sig har en fast förbindelse över sjögränsen också ska omfattas av det gränsöverskridande samarbetet. För att kunna överblicka vilka konsekvenser detta får för de svenska programgeografierna, behöver det klargöras vad som är att betrakta som fast förbindelse i sammanhanget.

Artikel 7; Geografiskt tillämpningsområde för det interregionala samarbetet och interregionala innovationsstrategierna

Region Gävleborg föreslår ett tillägg, där det framgår att det interregionala samarbetet främst avser regioner och regionala innovationsmiljöer.

Artikel 11; Förteckning över medel till Interregprogrammen

Region Gävleborg föreslår ett tillägg i en tredje punkt där medlemsstaten också åläggs redovisa på vilket sätt den lokala och regionala nivån liksom övriga intressenter har involverats i utformningen av programmen med hänvisning till artikel 6 om partnerskap och flernivåstyrning i de gemensamma bestämmelserna.

Artikel 14; Särskilda mål för Interreg

Kommissionen föreslår att Interreg utöver de föreslagna målen för regionala utvecklingsfonden även ska kunna bidra till att:

- Effektivisera arbetsmarknaderna och förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet över gränserna
- Förbättra tillgången till och kvaliteten på allmän utbildning, yrkesinriktad utbildning och livslångt lärande över gränserna
- Ge snabbare och rättvisare tillgång till gränsöverskridande hälso- och sjukvård
- Förbättra tillgänglighet, effektivitet och anpassningsförmåga vad gäller hälso- och sjukvårdssystem
- Främja social inkludering och vidta åtgärder mot fattigdom

Region Gävleborg välkomnar dessa initiativ. Samarbete i gränsområden inom områden som arbetsmarknad och hälso- och sjukvårdssamarbete kommer att ha direkt positiv effekt för medborgare i dessa gränsområden.

Artikel 21; Lokalt ledd utveckling

Region Gävleborg välkomnar att lokalt ledd utveckling också kan etableras inom Interreg över landsgränser.

Artikel 45; Den förvaltande myndighetens uppgifter

Region Gävleborg vill i detta sammanhang understryka betydelsen av kontaktpunkter för programsekretariatet dels på nationell nivå för de transnationella programmen som omfattar hela Sverige dels på regional nivå för de mer geografiskt avgränsade programmen. Kontaktpunkter bidrar till att öka intresset för programmen bland potentiella stödmottagare. Med kontaktpunkter regionalt stärks också den regionala förankringen av programmen.

Synpunkter på förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska socialfonden+ (ESF+)

4.1 Allmänna synpunkter

Region Gävleborg välkomnar kommissionens förslag att ESF+ ska ta sitt avstamp från principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Region Gävleborg ser de sociala utmaningarna som en avgörande framtidsfråga för EU-samarbetet. Sysselsättning är nyckeln till hållbar tillväxt och social sammanhållning i Europa. Region Gävleborg välkomnar gemensamma politiska målsättningar och principer som kan vara styrande för EU:s politiska prioriteringar. Det är därför positivt att den sociala pelaren finns med som ett perspektiv i förslaget till långtidsbudget generellt och i förslaget för ESF+ mer specifikt. ESF+ kan bidra till att realisera viktiga satsningar för att skapa social sammanhållning i EU och därmed också kan bidra till att uppfylla målsättningarna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Principerna och prioriteringarna som stipuleras i den sociala pelaren bildar en gemensam grund för insatser på det social och sysselsättningspolitiska området, på europeiska nivå och i medlemsstaterna.

Region Gävleborg anser det oerhört viktigt att skapa förutsättningar i EU:s fleråriga budgetram, om undertecknandet av den sociala pelaren vid toppmötet i Göteborg ska innebära reell förändring och prioritering, - genom att proklamationen nu åtföljs av tillräckliga medel. Detta krävs för att möta de förväntningar och förändringstryck som finns i många medlemsstater.

Vi vill understryka vikten av att ESF+ som ska genomföras enligt delad förvaltning så långt som möjligt samordnas med Europeiska regionala utvecklingsfonden och att den territoriella dimensionen av Europeiska socialfonden därmed stärks. Exempelvis kompetensförsörjning och integration av nyanlända på arbetsmarknaden är viktiga beståndsdelar i tillväxt- och utvecklingsarbetet på regional nivå och vi ser positivt på möjligheten till flerfondsprogram som föreslås i artikel 20 i förslaget till förordning om gemensamma bestämmelser. Regionala flerfondsprogram skulle på ett effektivt sätt möjliggöra samordning av viktiga insatser regionalt, som exempelvis initiativ för bättre kompetensförsörjning.

Region Gävleborg ser positivt på att kommissionen föreslår att koppla sammanhållningspolitiken närmare den Europeiska planeringsterminen. Det är ett viktigt steg för att tydligare länka de projekt och insatser som genomförs via sammanhållningspolitiken till europeiska prioriteringar och målsättningar, framförallt utifrån att det i dagsläget saknas förslag om en kommande långsiktig tillväxt och sysselsättningsstrategi. En starkare länk mellan ESF+ och den europeiska planeringsterminen bidrar till förbättrad politisk samordning och tydlighet. Vi delar kommissionens syn på att förslagen bör kunna bidra till att unionsfinansiering används på ett enhetligt vis och att utfallet och det europeiska mervärdet blir större. (punkt 2). Förslaget bör skapa tydligare förutsättningar att arbeta tillsammans med de sociala och sysselsättningspolitiska prioriteringarna. En tydligare koppling mellan ESF+ och planeringsterminen med de landspecifika

rekommendationerna innebär att kommissionens analys av medlemsländerna kommer att få större betydelse och att medlemsstaterna troligen kommer att ha större fokus på rekommendationerna och hur de kan åtgärdas.

Då ESF+ ska bidra till måluppfyllelsen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter framstår kopplingen mellan ESF+ och planeringsterminen som en naturlig konsekvens.

Kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska inrikta ESF+-medlen inom ramen för delad förvaltning på de åtgärder som tar itu med de utmaningar som fastställs i deras nationella reformprogram, i den europeiska planeringsterminen samt i de relevanta landsspecifika rekommendationer som antagits i enlighet med artiklarna 121.2 och 148.4 i EUF-fördraget samt ta hänsyn till de principer och rättigheter som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Region Gävleborg ser positivt på skrivningen om att för området relevanta landsspecifika rekommendationer ska tas i beaktande. Det är även i sammanhanget viktigt att se den europeiska planeringsterminen cykel som en helhet och Region Gävleborg delar i många delar kommissionens syn på de utmaningar Sverige står inför gällande välfärden, sysselsättning och social inkludering i de senaste årens landrapporter. Många av dessa utmaningar kan mötas med hjälp av insatser som finansieras via ESF+.

EU:s särskilda program för insatser inom hälsoområdet föreslås inför nästa programperiod 2021-2027 bakas in i ESF+. Region Gävleborg välkomnar kommissionens förslag att även fortsättningsvis avsätta medel till EU-gemensamma insatser inom hälsoområdet.

4.2 Synpunkter på artikelnivå

Artikel 3; Allmänna mål och metoder för genomförandet

Region Gävleborg ställer sig bakom de Allmänna mål och metoder för genomförande som anges i Artikel 3 vilka anger att:

ESF+ syftar till att stödja medlemsstaterna i arbetet med att uppnå höga sysselsättningsnivåer, rättvist socialt skydd och kvalificerad och motståndskraftig arbetskraft som är förberedd för framtidens arbetsliv. ESF+ ska stödja, komplettera och ge medlemsstaternas politik ett mervärde i syfte att säkerställa lika möjligheter, tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor, socialt skydd och social inkludering samt en hög skyddsnivå för människors hälsa. Region Gävleborg menar att det är önskvärt med ett förtydligande kring innebörden av "lika möjligheter" innebär. Ett förslag är att; (liksom i artikel 6) koppla till diskrimineringsgrunderna i en formulering som; "i syfte att säkerställa lika möjligheter *för alla utan diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning*, tillgång till arbetsmarknaden".

Artikel 4; Särskilda mål

Region Gävleborg ställer sig bakom de Särskilda mål som anges i Artikel 4.

ESF+ ska stödja följande särskilda mål inom politikområdena sysselsättning, utbildning, social inkludering och hälsa och därmed också bidra till det politiska målet för "Ett mer socialt Europa – genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter" som anges i artikel [4] i [den kommande förordningen om gemensamma bestämmelser]:

i) Förbättra tillgången till sysselsättning för alla arbetssökande, särskilt för unga, långtidsarbetslösa och personer utanför arbetskraften, och främja egenföretagande och den sociala ekonomin.

Region Gävleborg är positiva till att kommissionen har föreskrivit i de gemensamma bestämmelserna till förordningen om ESF + att; stärka anpassningen till den europeiska planeringsterminen genom en ny bestämmelse som anges i Artikel 7 punkt 2. Medlemsstaterna ska avsätta en lämplig andel av sina ESF+-medel inom ramen för delad förvaltning till de utmaningar som fastställs i landsspecifika rekommendationer (CSR).

4.3 Region Gävleborg anser att det är bra att EU även fortsättningsvis avsätter öronmärkta medel till EU-gemensamma insatser inom hälsoområdet, t.ex. hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder och europeiska referensnätverk (ERN) för högspecialiserad vård

där fem svenska universitetssjukhus idag deltar i 21 av 24 nätverk. Kommissionen föreslår i artikel 4.3 om särskilda mål på hälsoområdet att ”inom ramen för delen för hälsa ska ESF+ stödja hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder, bidra till effektiva, tillgängliga och motståndskraftiga hälso- och sjukvårdssystem, göra hälso- och sjukvården säkrare, minska ojämlikhet i hälsa, skydda medborgarna från gränsöverskridande hot mot människors hälsa och stödja EU:s hälsoskyddslagstiftning.” Region Gävleborg ställer sig bakom dessa mål, men vill framhålla vikten av att hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser får genomslag också i de operativa målen (artikel 26).

Artikel 6; Jämställdhet samt lika möjligheter och icke-diskriminering

Region Gävleborg vill framhålla att; utifrån artikel 6, om jämställdhet samt lika möjligheter och icke-diskriminering är det önskvärt att samtliga delar får lika stor vikt. Här menar vi även att det är nödvändigt att byta ut ordet *främja* till *säkerställa* i enlighet med förslag till tillägg i Allmänna synpunkter ovan. Vi ser även gärna ett tillägg av: ”Könsöverskridande identitet eller uttryck” också (den diskrimineringsgrund som saknas här).

Artikel 7; Samstämmighet och inriktning på tematiska mål

Region Gävleborg välkomnar ESF+ föreslagna koppling till den sociala pelaren. För att säkerställa en flexibilitet att kunna anpassa åtgärder utifrån lokala och regionala förutsättningar och behov, föreslår vi dock följande tillägg i 7.1.

7.1 ”Medlemsstaterna ska inrikta ESF+-medlen inom ramen för delad förvaltning på de åtgärder som tar itu med de utmaningar som fastställs i deras nationella reformprogram, i den europeiska planeringsterminen samt i de relevanta landsspecifika rekommendationerna, med hänsyn till regionala särdrag, som antagits i enlighet med artiklarna 121.2 och 148.4 i EUF-fördraget samt ta hänsyn till de principer och rättigheter som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och därmed bidra till unionens mål enligt artikel 174 i EUF-fördraget att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen.

7.2 Region Gävleborg är positiva till att kommissionen har föreskrivit i de gemensamma bestämmelserna till förordningen för ESF + att stärka anpassningen till den europeiska planeringsterminen genom en ny bestämmelse som anges i Artikel 7 punkt 2. Medlemsstaterna ska avsätta en lämplig andel av sina ESF+-medel inom ramen för delad förvaltning till de utmaningar som fastställs i de landspecifika rekommendationerna (CSR).

Artikel 8; Partnerskap

Region Gävleborg vill fastställa vikten av artikel 8, som handlar om Partnerskap och att medlemsstaterna säkerställer ett lämpligt deltagande för arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället när det gäller politikområdena sysselsättning, utbildning och social inkludering som stöds av ESF+ -delen inom ramen för delad förvaltning. Bra att deltagandet tydliggörs men det är även av vikt av delaktighet och inflytande från den lokala och regionala nivån samt att den reella påverkansmöjligheten tydliggörs. Region Gävleborg anser det även viktigt att medlemsstaterna avsätter lämplig andel av ESF+-medlen inom ramen för delad förvaltning i varje program för kapacitetsuppbyggnad hos arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället. Region Gävleborg vill även understryka vikten av delaktighet och inflytande från den lokala och regionala nivån, då det ofta är där som insatserna genomförs. Regionerna har fått regeringens uppdrag att samordna kompetensförsörjningsarbetet i respektive län och då bör även ESF+ kopplas tydligare till det arbetet.

Artikel 13; Innovativa åtgärder

Region Gävleborg stödjer särskilt kommissionens förslag som innebär att medlemsstaten med ESF+ också ska uppmuntra aktiviteter för social innovation och sociala experiment för bottom-up

aktiviteter och partnerskap som involverar offentliga myndigheter, det privata, civilsamhället och lokala aktionsgrupper inom lokalt ledda utvecklingsstrategier.

Artikel 23; Operativa mål

Region Gävleborg ställer sig bakom de operativa målen som anges i Artikel 23.

Delen för sysselsättning och social innovation har följande operativa mål:

- a) Utveckla jämförande analytisk kunskap av hög kvalitet i syfte att säkerställa att den politik för att uppnå de särskilda mål som avses i artikel 4 bygger på välgrundade fakta och är relevant för behoven, problemen och förutsättningarna i de associerade länderna.
- b) Underlätta effektivt och integrerat informationsutbyte, ömsesidigt lärande, inbördes utvärderingar och den politiska dialogen inom de områden som avses i artikel 4 för att bistå de associerade länderna när det gäller att vidta lämpliga politiska åtgärder.
- c) Stödja sociala experiment inom de områden som avses i artikel 4 och bygga upp de berörda parternas kapacitet att genomföra, överföra eller utöka beprövade socialpolitiska innovationer.
- d) Tillhandahålla särskilda stödtjänster för arbetsgivare och arbetssökande när det gäller att utveckla integrerade europeiska arbetsmarknader, som omfattar allt från förberedelser för rekrytering till stöd efter anställning för att tillsätta lediga platser i vissa branscher, yrken, länder, gränsområden eller för särskilda grupper (t.ex. utsatta personer).
- e) Stödja utvecklingen av marknadsekosystem som är knutna till tillhandahållandet av mikrofinansiering för mikroföretag i inlednings- och utvecklingsfasen, särskilt sådana som anställer utsatta personer.
- f) Stödja nätverksarbete på unionsnivå och dialog med och mellan berörda parter på de områden som avses i artikel 4 och bidra till att bygga upp den institutionella kapaciteten för dessa berörda parter, inbegripet offentliga arbetsförmedlingar, socialförsäkringsmyndigheter, mikrofinansinstitut och institut som tillhandahåller finansiering till sociala företag och företag inom den sociala ekonomin.
- g) Stödja utvecklingen av sociala företag och framväxten av den sociala investeringsmarknaden och underlätta offentligt och privat samarbete samt stiftelsers och filantropiska aktörers deltagande på denna marknad.
- h) Ge vägledning när det gäller utvecklingen av den sociala infrastruktur (inklusive boende, barnomsorg och utbildning, hälso- och sjukvård samt långvarig vård och omsorg) som behövs för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.
- i) Stödja transnationellt samarbete för att påskynda överföringen av och underlätta utökningen av innovativa lösningar, särskilt på områdena för sysselsättning, kompetensutveckling och social inkludering i hela Europa.
- j) Stödja genomförandet av relevanta internationella sociala och arbetsrättsliga normer när det gäller att bemöta globaliseringen och EU-politikens yttre dimension inom de områden som avses i artikel 4.

Marie-Louise Dangardt
Ordförande

Johan Färnstrand
Regiondirektör